

Риша Флеис

ДАМИР ШИТЕ: КОЛЕГЕ ГЛЕМБАЈЕВИ
– Студија Дамира Шите о судским извршитељима –
Luiseum iuris, Суботица, 2015.

Завичајна збирка Градске библиотеке Суботица обogaћена је монографском публикацијом *Колеге Глембајеви. Запис о нашим првим приватним извршитељима*, као резултат истраживања Дамира Шите за његове мастер студије правних наука. Аутор посвећује пажњу феномену извршитеља у Србији и у Мађарској, што је од посебног значаја за ово погранично место у ком се, поред народних обичаја, културна историја преплиће и у закономерним обичајима. У области истраживања извршитеља овај рад је раритет, те је стога још и важнији за Суботицу у којој је рођен 1978. и у којој ради управо као извршитељ. Промоција књиге која представља прерађено издање за ширу читалачку публику одржана је 28. септембра у Читаоници Градске библиотеке Суботица.

Културно-антрополошки допринос Дамира Шите огледа се у представљању историјског прегледа развоја ове правне институције при којем Шите објашњава правне категорије у контексту друштва од римске историје до прве половине XX века у Србији, као што то видимо већ са првих страна студије (стр. 3): „Захтев друштва за институцијом извршења, односно принудног остварења приватно-правних потраживања, је уско повезан са постојањем личне (приватне) својине.” Потом наставља да анализира номадско друштво у коме из природних разлога нема потребе за овом институцијом. То заправо значи да је Шите кренуо од историјског тренутка

у ком извршења као правног чина нема и смера историјског кретања у ком ова институција може да настане. Потом (стр. 10) истраживач показује моменат кад институција извршитеља прелази из сфере приватних принудних раздуживања, тзв. дова, у сферу друштвених, тачније државних, јавних институција у којима извршење добија нове правне и културно-историјске димензије. Самим тим Шите овим радом представља директни додир између законодавне институције и појединца, дакле, отелотворење апстрактних законских институција.

Дакако, друштвени акт извршења принудне наплате дуга повлачи за собом питање њене етичке димензије, што Шите оставља, по природи ствари, за сам крај свог рада. Свестан да представнике овог занимања не бије високо поштовање друштва, аутор вешто налази уметнички обрађен психолошки и социолошки мотив у драми *Госиода Глембајеви* Мирослава Крлеже, наиме, у легенди о првом Глембају који је непоштеном отмицом са убиством желео да своју лозу уведе у високо друштво и што му усудом измиче јер његовој породици недостаје људскост. Шите указује на сличност ситуације судских извршитеља у чину одузимања материјалних вредности од дужника наплатом са отимањем од стране Глембаја у легенди. Међутим, управо у јазу разлике између две ситуације Шите налази вредан аргумент за оправдавање постојања делатности судског извршитеља и артикулише га као правну институцију – закон – коју одређује друштвена заједница, па је према томе извршилац управо друштво по чијем закону извршење наплате дуга физички остварује извршилац. Аутор надаље каже (стр. 166): „Правосуђе и правна струка којој извршитељи сасвим јасно припадају, на све њих гледа са одређеним подозрењем, као на својеврсни *corpus separatum*. Иако је сасвим очигледно да је однос извршитеља према дугу који наплаћују и више него стерилан и да је за њих извршење само правом омеђени поступак који спроведе на основу јасних законских овлашћења и коначне одлуке суда, чест је случај да им управо Држава, у чије име делују, подмеће ногу, обесмишљава сва њихова залагања и извршава руглу њихову пословичну решеност да дуг наплате без обзира на противљење дужника.” Шите тиме указује на својеврсну схизофренију законодавне установе, односно, самог друштва које није доследно сопственим законима, те их чини фиктивнима. Шите закључује (стр. 167): „Верујте ми, нема среће у друштву у коме је већа срамота бити извршитељ, него дужник.” Аутор нас овим речима подстиче да се запитамо у чему је суштина те срамоте. Као својеврсни парадокс делују његове завршне речи (стр. 167): „Друмове ће, сасвим сигурно, још пожељети извршитеља.” Намеће се питање: које дугове треба ти извршитељи да наплате? Враћамо се легенди о првом Глембају. Колико има данас от-

мица? Како ће се они доказати? Како ће се они наплатити? Шите подсећа на моћ јавних гласила и друштвених мрежа које имају своје механизме да осуђују судске одлуке. Нешто раније (стр. 164) он је дозвоао у помоћ народну пословицу „Сличан се сличном радује” којом указује на односе приликом потписивања уговора услед којег је могуће извршење наплате. Уму несвиклом правничкој вештини све ово делује замршено и тешко, чак опором. Тешка је то драма у животу свих дужника које стигне правда наплатом. Где настаје јад због којег је друштво спремно да подметне ногу извршитељу? Да ли је правично извршено суђење? Или је нешто треће у друштву болесно због чега долази до општег посртања правде? Вероватно да је заиста решење на крају друмова.

Књигу *Колеџе Глембајеви. Запис о нашим првим приватним извршитељима* препоручујем свима које занимају правне науке из разлога професије или опште културе, према томе, студентима права и правницима, те редитељима и драматурзима да умеју да користе готове парадигме друштвених односа, учитељима да уче децу да разумеју друштво у ком ће као одрасли остваривати своја законска права, свим грађанима који својим радом стичу материјална добра како би умели да стечено и заштите, најзад етичарима, који из ових редова описа ивице на којој се сусреће мерење и отелотворење закона треба да нађу начина да укажу друштву на етичност сваког животног поступка.

Захваљујемо се Дамиру Шите за концизан рад у облику књиге који ће наши читаоци моћи надаље да дозову у помоћ у разумевању друштва у коме живимо.

Риша Флеис
Градска библиотека Суботица